

מידע מרוכז לשיעור \ דרשה בנושא כבוד בית הכנסת

אליעזר מז, ועוד) כי **פנחס הוא אליהו הנביא!** וקבל שכתוב בכך שזכה להיות מאות שנים עד תקופת המלכים, עלה חי השמייה כאלהו הנביא! הפך להיות מלאך! חי עד ימינו! ויבשר לנו את הגאולה! זה "כי מכבדי אכבד" עד תכליתו! ונשאלת השאלה –

כיצד זוכים לכבוד את המלך?

הבסיס של כבוד ה' יתברך בעולמו הוא בוודאי ע"י שמירת תורה ומצוות **כבוד לתורה** – כמובא במדרש (רבה, במדבר פרשה ח ג) "פי מכבדי אכבד ובין יקלו, תני רבי יוסי אומר כל המכבד את התורה גופו מכבד על הפירות וכל המבזה את התורה גופו מבזה על הפירות, שפאמר: פי מכבדי אכבד וגו'. ע"כ. כי התורה והקב"ה הם אחד (נפש החיים שער ד פרק יא), להתודות ולשוב בתשובה – כמובא במפרשים (רש"י, מצודה ועוד) על הפס' בתהילים "זבח תודה יכבדני",

כבוד ללומדי התורה – מי שמכבד את התורה ולומדיה – מכבד את הקב"ה (תנחומא בראשית א), כי מכבדי אכבד ובין יקלו (ש"א ב, ל), זה המכבד פני תורה, ותנאי, אף ה' אלהיך תירא (דברים י, כ). אף, לרבות פני תורה, לפי שאין מדה אחרת פיוצא פה,

מי שעמל ועוסק בתורה (הזוהר ויחי רמא, זוהר חדש מדרש רות),

כבוד למצוות – אמר רבי שמעון בן יוחאי, אמר הקדוש ברוך הוא לישאאל, הווי מכבדין את המצוות, שהן שלוחי, ושלוחי של אדם פמותו. אם פבדת אותן, קאלו לי כפדתי (תנחומא ויגש ו'), ובכלל זאת להשקיע מאוד בכבוד השבת, לדקדק בהלכותיה והידוריה, ובכללן סעודות השבת כלשון הזוהר הקדוש "בהאי יומא תלת סעודתן בעיין בני מלאכא לזמנא ולסאדא פתורי בגין יקרא דמלאכא" (זוהר אמור צד),

מצוות כיבוד הורים – כמובא בגמרא (קידושין ל) שלושה שותפין הן באדם, הקב"ה ואביו ואמו, בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו אמר הקב"ה מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם וכבדוני,

נתינת צדקה – ככתוב "כבד את ה' מהונך" (משלי ג') להפריש ממנו צדקה (מצודת דוד שם), שירה לכבוד ה' יתברך – אל תקרי מ"הונך" אלא מ"גרונך" (רש"י שם שם מה מדוש), ובכלל מה שהקב"ה חנן אותך במיוחד – בזאת תן לו כבוד (רש"י שם),

לתון את העניים ככתוב (משלי יד לא) "עשיק דל חרף עשהו ומכבדו חנן אכיוון" ובכלל רגע בחיים שאדם מבטל רצונו ודרכו מפני רצון ה' יתברך הרי שבזאת הוא זוכה לכבוד את קונו וכדברי הנביא ישעיה (נח) "וכבדתו מעשות דרכיך... ועוד מדרשים רבים.

בוודאי שמלא כל הארץ כבודו, ולית אתר פנוי מיניה, אך אומרים רבותינו, **שעיקר כבודו של המלך בעולמו הוא דווקא בהיכלו ומקדשו!** כדברי דוד המלך ע"ה (תהילים כט) "ובהיכלו כולו אומר כבודו!", וכן (מלכים א ח יא) "כי מלא כבוד ה' את בית ה'", וכותב ה"פלא יועץ" בערך "בית הכנסת" ש- "ביותר מתגלה הארתו והשראת שכינתו בהיכל קדשו", וכן במשנ"ב (קנא ס"ק ב) אינו דומה בינו לבין עצמו, לנמצא בפלטיין של מלך.

ולכן הרוצה לזכות שיתקיים בו **"כי מכבדי אכבד"** ילמד את ההלכות הנוהגות במקדש המלך, כאשר בימינו הן ההלכות הנוהגות בתוך שטח בית הכנסת וביהמ"ד, המותר והאסור, הנכון והראוי, שמירת קדושת המקום, כבוד הספרים, תפילה כהלכתה ושאר ההלכות הנוהגות במקומות הקדושים, ודבר בעתו מה טוב, מצאנו לנכון להביא כאן דברי חזיון על מעלת בית הכנסת, התייחסות במיוחד לנושא שיחות החולין והדיבורים הבטלים, ומבחר מהלכות בית הכנסת בקצרה –

לקט אמירות במעלת בית הכנסת

- המתפלל בביהכ"ס כמקריב מנחה (ירושלמי ברכות פ"ג).
- אמר ליה רב לרבי חייה נשים במאי זכיין? באקרוי בנייהו לבי כנישתא ובאתנוי גבריהו בי רבנן... (ברכות יז)
- אמר רב, ברוך אתה בעיר שיהא ביתך סמוך לבית הכנסת (ב"מ קז)
- אמר רבי יוחנן ברית כרותה היא היגע תלמודו בבית הכנסת לא במהרה הוא משכח (ברכות ירושלמי ה א)
- אמר הקב"ה לא דיין שאתה מקבל פני השכינה בבית הכנסת, אלא שאתה יוצא משם טעון ברכות, מנין, שנאמר (משלי ח') כי מוצאי מצא חיים ויפק רצון מה', הוי והיה אם שמוע תשמע וגו'. (רבה דברים ז ב)
- ובשעה שישראל נפטרין מבתי כנסיות ומבתי מדרשות בת קול יוצאת ואומרת, לך אכול בשמחה לחמך כבר נשמעה תפלתכם לפני כריה ניהוח. (קהלת רבה ט א)

ארמון המלך – בית המקדש בתפארתו

בשנת 2928 לבריאת העולם **שלמה המלך** ע"ה זוכה לחנוך את **בית המקדש** בירושלים עיה"ק ברוב פאר והדר, היכלו וארמונו של מלך העולם, כאשר השראת השכינה נכחה שם במלוא הודה והדרה ככתוב (מלכים א' ה') "כי מלא כבוד ה' את בית ה'". בורא העולם מודיע לשלמה המלך כי שם יאה ביתו ומשכנו לעולם, ככתוב (ש"ט) "ויאמר ה' אליו... הקדשתי את הפיית הנה... לשום שמי שם עד עולם, וקיו עיני ולבי שם כל הימים".

מקום מענה לתפילות

בית המקדש היה מקום מרומם מחוקי הטבע, והניסים היו מורגלים בו לעיני כל רואה, כמובא בפרקי אבות (ה' משנה ה'), התפילות המלוות בתשובה, היו נשמעות ומתקבלות שם באופן פלאי בכל עת, ככתוב (מלכים א' ח) "להיות עינך פתוחות אל הבית הנה לילה יום... ושמעתי אל תפנת עבדך ועמך ישראל אשר תפלו אל המקום הנה... ושמעתי וסלחתי". מכל רחבי הארץ נהרו יהודים, ואף גוים מכל קצוות תבל, להתפלל במקדש ה' ולבקר בהיכלו.

בית המקדש בימינו

לצערנו, בשנת 3828 לבריאת העולם חרב בית המקדש השני, ועם ישראל יצא לגלות ארוכה שנמשכת עד ימינו אנו, אולם, בורא עולם לא עזבנו, וממשיך אף בימינו להשרות שכינתו בתוכנו, וכדברי הנביא **יחזקאל** (פרק יא) "כה אמר ה' אלקים פי הרקתים בגוים וכי הפיצותים פאצרות ואהי לקם למקדש מעט פאצרות אשר באו שם" – הקב"ה הותיר לנו ברחמינו גם כיום בימי גלותנו **"בית מקדש מעט"** היכן הוא בית מקדש (מעט) הזה? על כך עונה הגמרא (מגילה כט) **אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות!**

להיות הכי קרוב למלך

מי לא רוצה להגיע לקרבה המירבית למלכו של עולם, נשאלת השאלה: היכן הוא? על כך עונה הגמרא (ירושלמי ברכות ה' א') "רבי ירמיה בן שם רבי אבהו דרשו (את) יי בהמצאו. איכן (=היכן) הוא מצוי. **בבתי כנסיות ובבתי מדרשות**. קראוהו בקויתו קרוב. איכן הוא קרוב. **בבתי כנסיות ובבתי מדרשות**". וכן בגמרא (בבלי ברכות ו).

מקום השראת השכינה בעולם

מובא בספר הזוהר הקדוש (פרשת נשא דף קכו) על הפס' (שמות כה) **"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"** – "ועשו לי מקדש סתם", דכל בי פנישתא דעלמא מקדש אקרי... ושכינתא אקדימת לבי פנישתא – תרגום: **כל בית כנסת ברהבי העולם נקרא מקדש**, והשכינה מקדימה לבית הכנסת, וכתוב במדרש (ויקרא רבה יא ז וכן תנחומא שמיני ט) **"אם אין בתי כנסיות ובתי מדרשות, אין הקב"ה משרה שכינתו בעולם"**.

אור הגנוז בבית הכנסת

"בית הכנסת מלא מאור כבוד ה' וכו' ואעפ"י שאין אנו רואים דבר, צריך להאמין זה באמונה שלמה..." (ראשית חכמה שער היראה פ' טו), וכן הרמ"ק (בפירושו על הזוהר, בחוקותיי קיד) "אור השכינה הוא אויר בביהכ"נ, ואילו ניתן רשות לראות היינו רואים אויר בביהכ"נ מלא מ-אור נוצץ מהשכינה על ראשי עם קודש ומתעטרת על ראשם", וכן קב הישר (פרק נ): "כותלי ביהכ"נ הם קדושים מאוד ואור השכינה חופפת עליהם תמיד".

תכלית הבריאה

העולם כולו נברא לתכלית אחת ויחידה – לכבודו של בורא העולם הגדול והנורא וכדברי המשנה (אבות ו, יא) "כל מה שפארא הקב"ה פועלמו, לא פארא אלא לכבודו, שפאמר (ישעיה מג) כל הנפארא בשמי וכלבודי פאראתיו פצרתיו אף עשיתיו".

ההבטחה החזקה בעולם!

ישנה הבטחה המתנוססת מעל כל הסגולות וההבטחות שישנן בבריאה, הבטחה אישית של בורא העולם הגדול והנורא בספר התנ"ך (שמואל א ב'), מבטיח מי שאמר והיה העולם **"כי מכבדי אכבד"**! 3 מילים בלבד אך עוצמתיות ביותר שכוללות בתוכן את כל השפע הנצרך לאדם בעולם הזה ובעולם הבא, כמובא בין היתר בספר הזוהר הקדוש (תרומה קעז) שהבטחה זו כוללת ברכה לכל צרכי האדם בעולם הזה, ויזכה לשבת במחיצת הצדיקים בעולם הבא אף שלא היה ראוי לכך, וכלשונו שם "אכבד פועלמו דין, לקיים ולמעבד פל פארכוי. ויחזיון פל עפמי ארעא, ארי שפא דה' אהקרי עליה, ויחזיון מניה. ובעלמא דאמי, יזפי למיקם במחיצת חסידים, אף על פי דלא קרי פל פארכיה". ועוד מגלים לנו חז"ל (שמואל א שם, רש"י, מצודת דוד, רלב"ג ועוד) מיהו האדם שעליו נאמרה הבטחה זו עד תכליתה – פנחס! שקינא וכיבד לקב"ה בשיטים כשעם ישראל נכשלו בבנות מדיון, הקב"ה קיים הבטחתו והעניק לפנחס וצאצאיו (צדוק וכו') את אצולת שושלת הכהונה הגדולה לדורות. ברם, הרבה מעבר לכך, מגלה לנו ה"זוהר הקדוש" (פרשת כי תשא דף קצ, וכן פרקי דרבי

- אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא (למשה) (משלי כז, יח): נָצַר תְּאֵנָה יֹאכַל פְּרִיָהּ, בְּנֶיךָ יִשְׁבוּ לָהֶם וְלֹא עֲסָקוּ בַתּוֹרָה, יְהוֹשֻׁעַ הִרְבֵּה שְׂרָתָךְ וְהִרְבֵּה חֶלֶק לְךָ כְבוֹד, וְהוּא הָיָה מְשָׁפֵים וּמְעַרְבֵים בְּבֵית הַיְעוֹד שְׁלֹךְ, הוּא הָיָה מְסַדֵּר אֶת הַסְּפָסִילִים, וְהוּא פּוֹרֵס אֶת הַמְחַצְצָאוֹת, הוּא אֵיל וְהוּא שְׂרָתָךְ בְּכָל כַּחוֹ, כְּדָאי הוּא שְׁיִשְׁמַשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל שְׁאֵינוּ מְאֻבָּד שְׁכָרוֹ, (במדבר כז, יח): קַח לְךָ אֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נּוּן, לְקַדְּמֵךְ מִן הַנְּעָרִים: נָצַר תְּאֵנָה יֹאכַל פְּרִיָהּ (מדרש רבה, במדבר פ"א, יד)
- ברוך אתה בבוואך על תנאי בבוואך לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, וברוך אתה בצאתך מבתי כנסיות ומבתי מדרשות (תנחומא תבא ד).
- כנחלים נטיו, מה טיבן של נחלים אצל בתי כנסיות ובתי מדרשות, אלא מה נחלים הללו בני אדם יורדין לתוכן כשהן טמאין וטובלין ועולין טהורין, כך בתי כנסיות ובתי מדרשות בני אדם נכנסין לתוכן כשהן מלאים עונות ויוצאין מלאין מצות (ילק"ש במדבר כג, תשעא).
- רב הונא אמר כל שאינו נכנס לבית הכנסת בעולם הזה אינו נכנס לבית הכנסת בעולם הבא, אמר רבי יוחנן מאי טעמא, סביב רשעים יתהלכון, והמתפלל בתוכה בעולם הזה כאלו מתפלל בבית המקדש, שנאמר ואהי להם למקדש מעט בגוים (תהלים יב תרט).
- ובעבור היות כבוד המקום, מלא כל מקום, ולא יוכל האדם להישמר בכל מקום, הוכן לו מקום שיהיה "קבוע לעבודתו, והוא חייב לכבדו" (הראב"ע בפירושו קהלת ה', א' מובא בשבלי הלקט דפוס ווילנא כ"ח).
- "מצות עשה לירא ממקדשי דכתיב (ויקרא י"ט ל') ומקדשי תיראו, ובזמן הזה הוא בית הכנסת מקדש מעט" (סמ"ק ח').
- וצריך לנהוג בו (=בבית הכנסת) כבוד לפני הקב"ה, כי בעוונותינו אין לנו לא כהן ולא נביא ולא כה"ג שיכפר בעדנו אלא שמו של הקב"ה יתעלה ויתרומם, והואיל וכן הוא צריך לנהוג כבוד ואפילו בביתו (=של האדם) במקום המיוחד לו לפעמים להתפלל (סוף רבינו יונה אלפס ברכות).
- פְּתֵי כְּנִסוֹת וּבְתֵי מִדְרָשׁוֹת אֵין נוֹהֲגִין בְּקֶדֶם קָלוֹת רֹאשׁ בְּגוֹן שְׂחֹק וְהַתּוֹל וְשִׂיקָה בְּטֵלָה וְאֵין אוֹכְלִין בְּקֶדֶם וְאֵין שׁוֹתִין בְּקֶדֶם וְאֵין נְאוּתִין בְּקֶדֶם וְאֵין מְטַלְּוִין בְּקֶדֶם וְאֵין נִכְנְסִין בְּקֶדֶם בַּחֲמִיָּה מִפְּנֵי הַחֲמִיָּה וּבְגִשְׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים (רמב"ם הלכות תפלה י"א ו', טור, שו"ע או"ח קנ"א א).
- בית תפלה יהיה נאה מבית ישיבתו (רמב"ם הלכות אסורי מזבח פ"ז הי"א)
- ואדם נרתע מאימת בית הכנסת (כל בו, ד').
- אין די לו שלא ינהג בהם קלות ראש, אלא שיהנה בהם כל מיני כבוד ומורא בכל מנהגיו ובכל פעולותיו, ומה שלא היה עושה בהיכל מלך גדול לא יעשה בהם" (מסילת ישרים י"ט).
- "ואהי להם למקדש מעט" ... אהיה להם למקדש מעט שאשרה שכינתי בתוכם גם שמה, והגם שלא תשרה שכינתי עליהם באיתגליא ובאותות ובמופתים כמו במקדש הגדול, תשרה בסתר והשגחה מוסתרת עד שאהיה למקדש מעט, ותחת המקדש יהיו הבתי כנסיות ובתי מדרשות (מלכים יחזקאל יא).
- בחינת הארה וההמשכה הזאת שהייתה בבית המקדש, נמשכה ונתפשטה גם בגלות ישראל אחר החורבן, בכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שמתפללים שם, וכמו שכתוב "ואהי להם למקדש מעט" וכו', וכל שיש עשרה השכינה שורה... וכשהיה בניין מוכן בקדושה הזאת – האסיפה יהיה שם כמו בחינת משכן ומקדש, והיינו מעט מזער מאותה הארה והגילוי שהיה בבית המקדש... (סידור הרב, שער חנוכה, האדמו"ר הזקן).
- קדושת ביהכ"נ דאורייתא – תורת כהנים פר' קדושים, ר' אליעזר ממיץ (ספר הראים), סמ"ג, סמ"ק, רקאנטי, שדי חמד מביא שרבים סוברים כך, חפץ חיים בספרו ספר המצוות הקצר, ח"א, בא"ח ועוד רבים.

ההנהגה וההצלה של ישראל

מדינת ישראל כיום מוקפת במדינות אויב, וכן ישראל בגולה נמצאים בסכנה תמידית, מה יגן עלינו? מה יציל אותנו? על זאת אומרת הגמרא (פסחים פז) על הפס' (שה"ש ח) "אני חומה ושדי כמגדלות" – אלו בתי כנסיות, שמגנות על הדור (רש"י), וכן כותב הר"ק על הפס' (יחזקאל יא) "ואהי להם למקדש מעט" כלומר בבתי כנסיות שהם נועדים שם להתפלל אלי אני עמהם ושומע קולם ומצילם מיד אויביהם.

וכדברי המדרש (פתיחתא איכה רבה) "הקול קול יעקב והידיים ידי עשו" (בראשית כז כב) – כל זמן שקולו של יעקב בבתי כנסיות ובתי מדרשות – אין הידיים ידי עשו".

מנצחים במלחמות!

ניצחונם של ישראל במערכה הוא רק בכח התפילה, זהו הנשק שלנו, וכמובא במדרש (מדרש שוה"ט כב) עם ישראל נמשלו לתולעת ככתוב (ישעיה מא) "אל תיראי תולעת יעקב" - מה תולעת כוחה בפיה - אף ישראל כוחם בפיהם! – כח התפילה! ודרשו רבותינו על הפס' (שמות יד) "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" – הקב"ה ילחם לכם מול האויב ובוודאי תנצחו אך בתנאי שתחרישון מלדבר דברי חולין בבית הכנסת! (עפ"י שי למורא עט בשם ספר רב יבי).

התנאי לקבלת התפילות

"אין תפילה של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת" (ברכות ו, וכן נפסק ברמב"ם הלכות תפילה פרק ח') אך בתנאי ששומרים על כבוד וקדושת המקום. מגלים לנו רבותינו שע"י שאין נוהרים בכבוד המקום ניתן אף חלילה לגרש את השכינה ממקום משכנה בביהכ"נ, ואז אין התפילות מתקבלות, ועל זאת קובל הנביא ישעיה (א) "כי תבואו לראות פניי מי ביקש זאת מידכם רמוס חצריי ... בפרישכם כפיכם אעלים עיני מכם, גם כי תרבו תפילה אינני שומע", מכאן נבין כמה חשובה הזהירות בשמירת כבוד בית הכנסת.

הקשר הבלתי נמנע בין התפרצות הקורונה

בשנת תש"פ לשמירת כבוד בתי הכנסת

ראשית נשאלת השאלה על מה באה הקורונה? ובכן, אין נביא בדורנו ואינו יודעים חשבונות שמים, אך גדולי ישראל בכל הדורות התריעו על כך שדיבורי חולין בבית הכנסת דוחים את התפילות שלא תתקבלנה ח"ו, ובלעדי כח התפילה אין מה שיגן עלינו מפני הצרות! וכן גדולי ישראל כיום מדברים על קשר הדוק בין חוסר זהירות בשמירת כבוד בית הכנסת, מקום קיבול התפילות, לבין מגפת הקורונה:

הדיבור גורם לדבר (= מגפה)

כתב בספר דרך משה בשם האריז"ל שע"י דיבורים בבית הכנסת נבראים מלאכי חבלה בר מינן שממיתים בשעת הדבר (= מגיפה)

שר התורה הרה"ג חיים קנייבסקי שליט"א והרה"ג גרשון אדלשטיין שליט"א: באיגרות שפרסמו לאחר פרוץ הקורונה כאשר נאלצנו להיות מסולקים מבתי הכנסת: "ונראה שזהו אות מן השמים בעוון שמזולזלים בקדושת בית הכנסת בזה שבשעה שמתפללים הפלאפונים פתוחים ומדברים בהם והוי זלזול גדול בתפילה ובקדושת ביהכנ"ס שלא שערם אבותינו מעולם והוא נגד ההלכה בשו"ע או"ח קנ"א ובזוה"ק ויקהל דף ר"ה ב' איתא דברים נוראים בזה". (כד איר תש"פ)

"כאשר מן שמאי הוחמר נגע הקורונה בעוונותינו הרבים, ובוודאי צריכים להתעורר מזה ולהתחזק כל אחד במה שיועד ליכבו מרת נפשו, ובפרט לשמור על קדושת בתי כנסיות ובתי מדרשות". (ח תמוז תש"פ)

הראשון לציון הרה"ג יצחק יוסף שליט"א

"...ובפרט בעת הזאת להתבונן על המגיפה הנוראה ... על מה עשה ה' ככה שבתי כנסיות חלקם נסגרו ... ועל כולם להתעורר ולחזק ביתר שאת וביתר עוז בקדושת בתי כנסיות ובתי מדרשות ... וכן מפורסם בשם ה"אמרי אמת" מגור שבסיבה זו הייתה השואה ולכן פסחה על ארצות המזרח המקפידים על קדושת ביהכ"נ מדיבורים בטלים" (מכתב מיום טו איר תשפ"א)

הרה"ג יצחק רצאבי שליט"א

"נגף הקורונה...מה זאת עשה אלוקים לנו...ויבוקש הדבר וימצא כי אחד מן המרעין בישין הוא עוון הזלזול בכבודם של מעונות השכינה מקדשי המעט, הדיבור מביא דבר (= מגיפה) ח"ו" (איגרת מיום כט סיוון תש"פ)

הרה"ג שלמה מחפוד שליט"א

"התחזקות בשמירת כבוד בית הכנסת יכול לעצור את הקורונה ואף להביא את הגאולה!" (אמר זאת בשיעור שמסרנו ביום ב כסלו תשפ"א)

הפתרון לקורונה – תפילות במקדש המלך

בזמן שבית המקדש היה קיים, כאשר הייתה מגיפה, היו עולים לביהמ"ק, מתפללים על הצרה ונענים ככתוב "דַּבְּרִי כִּי יִהְיֶה... פֶּלַעַע פֶּלַעַע מִקְהָלָה... וּפְרַשׁ פִּיּוֹ אֶל הַבַּיִת הַזֶּה (=בית המקדש) וְאָמַר תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מִכּוֹן שִׁבְעָה וְסִלְחָתָם" (מלכים א ח לז-לט), בית המקדש כיום הם בתי הכנסת ובתיהמ"ד.

מחדש לנו הוזהר הקדוש (וירא קב) שפעם הייתה מגפה ביישוב שנקרא כפר טרשא, באו לפני הצדיק רבי אחא ושאלו אותו מה לעשות? כיצד נוכל לעצור את המגפה? השיב להם הרב בפשטות לפני כל פתרון אחר בואו ונלך... לבית הכנסת! ונבקש רחמים מאת הקב"ה שייקח את המגיפה! וכלשון הוזהר שם "נִזְיֵל לְבִי כְּנִשְׁפָּא וְנִתְבַּע רַחְמֵי מִן קֳדָם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא".

התפללו. אך הקורונה עדיין כאן. מדוע?!

מובא בספרים הקדושים שכאשר אין נוהרים בשמירת כבוד בית הכנסת, השכינה עשויה להיות מגורשת מהמקום הקדוש ואז התפילות הרבה פחות נענות, וכפי שכותב רבי יונתן אייבשיץ ז"ל בספרו 'ערות דבש' (חלק א' דרוש ד) על הפס' (איכה ג מד) "סכות בענן לך מעבור תפילה" הרי שע"י דיבורים לא ראויים ובייחוד שיחה בטילה בבית הכנסת האדם יוצר ענן וסכך המונע בעד התפילה מלעלות ולהתקבל.

המעשה עם מארי חיים כסאר צוק"ל

באחד הימים התארה הרב באחת הערים במרכז הארץ, כאשר הוא נכנס לבית הכנסת והנה הוא שומע דיבורים של חול במקום הקדוש ועוד באמצע התפילה, הרב הפנה מבטו אל עבר הקיר וקרא בקול "אוסקוטו" (=שקט)! בסיום התפילה הוא יצא מביהכ"נ ונפרד מהמתפללים לשלום, אך יותר לא חזר להתפלל באותו ביהכ"נ שוב! כאשר שאלו אותו מדוע? הוא השיב מכיוון שביהכ"נ שמדברים בו התפילות כמעט ולא מתקבלות!

חומרת ההזרה מדיבורי חול ושיחות בטילות

בבית הכנסת וביהמ"ד

אמר רבי שמעון בר יוחאי זיע"א: "מי שמדבר בבית הכנסת בדברי חולין אוי לו! שאין לו חלק באלוקי ישראל!" (ספר הוזהר הקדוש תרומה קלא) וכלשון הוזהר שם "ומאן דמשפטיי בבי פנישתא במלין דחול, ווי ליה, דאפוזי פרוזא, ווי לית דגרע מהימנותא. ווי ליה דלית ליה חולקא באלקא דישראל. דאפוזי דקא לית (ליה) אלקא, וקלא אשפכת תמן, ולית ליה חולקא ביה) וקלא דחיל מניה, ונאנהיג קלנא בתקונא (ס"א בתקופא) עלאה דלעילא", "ואם זה ביום השבת - אין לו חלק בעם ישראל והוא מחלל שבת!" (שם ויקהל רה) וכלשון הוזהר שם "פינו דעאלו עמא קדישא לבי פנישתא, אסיר לאשפתא אפילו בצורה פי פנישתא, אלא במלי תושפתון וצלותא, ואורייתא, ונדקא חזי לון, ומאן דאשפתל במלין אחרנין, ובמלין דעלמא, דא איהו בר נש דקא מחלל שבתא, לית ליה חולקא בעמא דישראל. תרין מלאכין ממנו על דא, ביימא דשפתא, ואינון שווי דיהון על רישיה, ואמרי, ווי לפלגנא, דלית ליה חולקא בקודשא פריה הוה".

וכותב הראשית חכמה בשם הרוקח ששיחת חולין או שיחה בטלה אסורה בכל זמן, וכן בקונטרס היחיאי (לר' יצחק אלפיה זצ"ל) שעונש הוזהר באיזה זמן יהיה וכ"ש בשעת התפילה והקריאה, וכן במעם לועז' (פרשת ויצא) אפילו אחרי התפילה אסור לדבר בביהכ"נ, וכן באור צדיקים (לר' מאיר פפירש) "אפילו לאחר התפילה... נוהג בזיון ומגרש השכינה... אוי לו אוי לנפשו... עונשו שגם הוא יהיה ביד אכזרים ולא ימצא מנוח ומרגוע לנפשו", וכן ר' חיים פלאגי ועוד רבים.

• אוי להם למדברים דברים בטלים ועושים שחוק וקלות ראש בביהכ"נ ששעת תפלה ומונעים בניהם מחיי העוה"ב, כי יש לנו לעשות ק"ו בעצמנו מעובדי האלילים וכו' עומדים כאלמים בבית חרפתם כל שכן אנו העומדים לפני מ"מ הקב"ה ומצינו במדרש ותלמוד, וגם ספרו לנו אבותינו, ובעינינו ראינו, כי כמה בתי כנסיות נהפכו להיות בתי ע"ז על שהיו נוהגים בהם קלות ראש ע"כ כאו"א יתן אל לבו להיות ירא את בוראו (סמ"ק, כל בו).

• המדברים בביהכ"נ בשעה שהקהל מתפללים בברור יהיו נידונים בצואה רותחת (ספר הגן לר' יצחק בן אליעזר, יום ב) שומר אמונים (מאמר פתחו שערי יד) מביאי ומוסיף שיענש בכף הקלע.

• מי ששח שיחת חולין בבית הכנסת מקפיון לו כל גופו בקוצים. (בעל הטורים דברים כי תבא כו ט) לית קץ לעונש הקוצים (ספר הפנים).

• אם תראה ביכ"נ חרב דע שישראל היו דרים בו דרך ביוון, וכן ביהמ"ד שנוהגים בו קלות ראש סופו נופל ביד ערלים, דיו לעבד שיהא כרבו, כי לא נהגו נוכרים קלות ראש ובזיון בבית ה' עד שנהגו בו ישראל שנאמר (ירמיה ז יא) המערת פריצים היה הבית הזה, ואח"כ (תהלים פ יג) וארוה כל עוברי דרך (ספר חסידים רט).

• הרגיל לדבר, אפילו שלא בשעת התפילה – יתענה 40 יום וילקה בכל יום (הרוקח בתיקוני התשובה).

• רבנו גרשום החריש שלא ידברו בביהכ"נ אלא ישבו באימה ויראה (באר הגולה יורה דעה שלד) המוחרם אין תפילתו מתקבלת 30 יום (זוהר פקודי). יזהר שלא ידבר בענייני עסקיו או שיחת חולין בביהכ"נ כי גדול עונו מנשוא, וכל הקהל מחויבים להוכיחו ולגזור בו (רבינו יונה).

• האלוקים... בכל העבירות לא ראיתי לרוע כלדבר בביכ"נ בזדון לבו... מזלזל בכבוד הקב"ה ומעכב את הגאולה (יש נוהלין, אבי השל"ה).

• אף שלא בשעת הלימוד והתפילה, מסלק מורא שמים מעליו והוא איסור מוסיף על איסור שיחת חולין (השל"ה הקדוש).

• אוי ואבוי למסיג גבול המלך השם צבאות להרהר בבית תפילתו או בית מדרשו בדברי העולם או לדבר בענייניו (חרדים).

• ... גורמים שיחרבו בתיכ"נ ובתימ"ד (א"ר בשם כלבו, קב הישר ועוד).

• המדבר דברים בטלים – גורם לשכינה שתסתלק מישראל, התפילות הולכות לחיצונים, כעובד ע"ז (חת"ס).

• ואם יצטרך לדבר דברי חול יצא חוץ לבית הכנסת ולא ידבר עם חבריו בזמן התפילה אפילו בד"ת (אגרת מהרי"ן לרבינו יחיאל צאלח זצ"ל).

• יעמידו אנשים שישגיחו באימונים רבים על המדברים ויביישו אותם ברבים מלדבר חול ושיחה בטילה בביהכ"נ (ווי העמודים ד' יז).

• חייבים כל הגבאים למנות אדם חשוב וזקן שישוטט בזמן התפילות ויוכיח ברמז המדברים (ר. ח. פלאגי).

• ... שלא לשוח שם שיחת חולין חס ושלוש מאימת השכינה השורה שם... והזהירות שלא לדבר בבית הכנסת היא אפילו שלא בשעת התפילה, אבל בשעת התפילה אפילו שלא בבית הכנסת, צריך לזהר שלא לדבר מתחילת התפילה ועד סופה... וכל מי שיש בידו למחות, ימחה על דבר כבוד שמו... ויש שרוצה לזהר שלא לדבר בבית הכנסת, אבל כשמדברים אליו אחרים נראה לו כבושה וכיוהרא שלא להשיב ולומר שאינו מדבר בבית הכנסת,

ומתוך כך גם הוא מדבר בכאב לב עד שלבסוף נעשה לו כהיתר. והאיש הירא את ה' יאחזהו רעד מהחומרה שבדבר, ולא יבוש מפני כל, ויאמר בפה מלא, איני מדבר בבית הכנסת, שהרי זה דומה למי שרוצים לאבד ממנו הון עתק או להורגו, שלא יחוש לבושה ולא לשום דבר ויחיש מפלט לו. על אחת כמה וכמה שצריך לחוס על נפשו ועל כבוד קונו. זה כלל גדול, שלא לעבור שום עבירה ושלא להימנע מקיום שום מצוה מפני הבושה, ועל זה אמרו: "הוי עז כגמר לעשות רצון אביך שבשמים"... וביותר מתגלה הארתו והשראת שכינתו בהיכל קדשו... (פלא יועץ ל' אליעזר פאפו, ערך בית כנסת)

• המדבר בחזרה וקדיש – יורד לגיהנם התחתון ואינו עולה (ספר התקנות לבעל שומר אמונים).

• מי שמדבר בביהכ"נ עובר על דאור' ומקדשי תירא' (שמירת הלשון, הקדמה עשין ז), עובר על ל'א תחללו את שם קדשי' (ויקרא כב), בעשרה – ברבים. (ח"ח בפתחה לאווין).

• חוסר הזהירות בכבוד ביהכ"נ וביהמ"ד המקודשים הוא העיקר הגדול לגזירות הנוראות ביותר בתולדות עמנו כפי שאמר ר' אלעזר אבוחצירא זצ"ל, וכאשר בעל התוס' יו"ט עשה על כך שאלת חלום מה הסיבה לגזירות ת"ח ת"ט בהם מאות אלפי יהודים נרצחו על קידוש ה' בגזירות נוראות, נענה מן השמים שהסיבה לכך היא חוסר הזהירות בכבוד מקדשי המעט והדיבורים הבטלים שם, וכן מהגורמים ל"שוואה" הנוראה בתולדות עמנו אמר האדמו"ר מגור בעל האמרי אמת' על כך שהשוואה פסחה על עדות המזרח כיוון שהם נוהרים בשמירת כבוד בית הכנסת.

"ואשימם בראשיכם" (דברים א יג)

אמנם זו זכות גדולה להקים ולנהל מוסד תורני המפיץ תורה ותפילה ומזכה הרבים, בבית כנסת, בית מדרש, ישיבה, תלמוד תורה וכיוצ"ב, זכויות רבות ונצורות בזה ובבא, אך במקביל, האחריות היא כבדת משקל רבתי לפקה על המתפללים, הלומדים והמבקרים במקום הקדוש, להיזהר בשמירת כבוד היכלי המלך כדת וכהלכה, וכדברי המדרש שם (ספרי דברים יג) ואשימם בראשיכם - אם שמרתם את דבריכם הרי ראשיכם שמורים, ואם לא שמרתם את עצמיכם אין ראשיכם שמורים - מלמד שאשמותיהם של ישראל תלויים בראשי דיניהם. וכן הוא אומר (יחזקאל ג' י"ז) "בן אדם צופה נתתיך לבית ישראל ושמעת מפי דבר והזהרת אותם ממני". ובמסילת ישרים (פרק כב) "כללו של דבר אין הרבנות אלא משא גדול אשר על שכב הנושא אותו, כי עד שהאדם יחיד ויושב בתוך עמו מובלע בין האנשים אינו נתפס אלא על עצמו, כיון שנתעלה לרבנות ושררה כבר הוא נתפס על כל מי שתחת ידו וממשלתו, כי עליו להשקיף על כולם ולרעות אותם דעה והשכל ולהישיר מעשיהם ואם לאו ואשמם בראשיכם כתיב אמרו חכמים". וכתב בספר 'תוכחת חיים' (לר' חיים פלאגי זצ"ל פר' תרומה) שצריך להזהיר גדולים על הקטנים, ואם רואה אחרים שמדברים בבית הכנסת צריך למחות בהם, ואם אינו מוחה בהם הרי הוא נענש כמותם שהרי כל ישראל ערבים זה לזה (סנה' כז ו שבועות לט), ועל ראשי עם קודש הרבנים והחשובים שבעיר למחות.

השכר למי שנשמר מדיבורי חול בבית הכנסת

"מי שנזהר שלא לדבר בבית הכנסת שיחה בטילה ... יראהו זרע, יאריך ימים, וחפץ ה' בידו יצלה, ולא ימות לשחת, ולא יחסר לחמו, ולאחר מותו תנוח נפשו בקבר לשכון לבטח, ואינם נרקבים גופו ועצמותיו!" (ר' חיים פלאגי, תוכחת חיים, פרשת תרומה)

"קדושת בית הכנסת תוסיף תת כוחה לטהרו ... וכאשר ינהג עמהם בקדושתם כך ינהגו עמו, כאשר עשה כן יעשה לו" (ר' חיים פלאגי, עיני כל חי, ברכות ח)

בית הכנסת זה אריכות ימים

אמר ר' יהושע בן לוי לבניה 'קדימו וחשיכו ועיילו לבי כנישתא כי היכי דתורכו חי' (ברכות ח)

בית הכנסת זה רפואה וחיים

איתא בילקוט משלי על פסוק (משלי ח, לד) 'אשרי אדם שמע לי לשקד על דלתתי יום יום' מעשה באשה אחת שהזקינה הרבה באה לפני רבי יוסי בר חלפתא, אמרה לו: רבי, הזקנתי יותר מדאי ומעכשיו חיים של ניוול הם שאיני טועמת לא מאכל ולא משקה ואני מבקשת להיפטר מן העולם! אמר לה כמה הארכת כל כך ימים? אמרה לו למודה אני אפילו יש לי דבר חביב אני מנחת אותו ומשכמת לבית הכנסת בכל יום, אמר לה מנעי עצמך מבית הכנסת שלשה ימים זה אחרי זה וכן עשתה, וביום השלישי חלתה ומתה! ולכך אמר שלמה 'אשרי אדם שמע לי לשקד על דלתתי יום יום' מה כתיב אחריו 'כי מצאי מצא חיים' עד כאן (וכן איתא בילקוט שמעוני פרשת עקב רמז תתעא \ משלי בתקמג).

ישועות נוראות ברוחניות וגשמיות!

כותב רבי אהרון ראטה זצ"ל בספרו שומר אמונים (חלק ב' רנה) "כל יחיד ויחד, בית כנסת ובימ"ד וקהילה שמקבלים לא להשיח בביהכ"נ וביהמ"ד – זוכים לישועות נוראות ברוחניות וגשמיות להם לבניהם ולבני משפחותיהם ובני קהילתם, בתמידות וברציפות לאורך ימים ושנים רבות!"

עיקרים מן ההלכות הנוהגות בבית ה':

ילך לבית הכנסת בשמחה וכמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהילים קכב) "שמחתי באומרים לי בית ה' נלך". בהיכנסנו למקום הקדוש נהגו ישראל קדושים לנשק המזוזה ולהשתחוות מעט כלפי ארון הקודש, ויש שנוהגים לומר אז הפסוק (תהילים ה) "וַאֲנִי רָבִב חֶסֶד אֲבֹא בֵיתְךָ אֲשַׁמְחֶנְךָ אֶל הַיְכָל קִדְשֶׁךָ בְּיָרְאֶתְךָ", ויתנהג בבית הכנסת ביראה, כבוד והתרגשות כראוי למקום הקדוש שנאמר "בבית אלקים נהלך ברגש" (תהילים נה).

יש לבא לבית הכנסת ולגשת לתפילה בלבוש נקי, צנוע ומכובד, לשים לב שהנעליים נקיות וכד'.

אופן הישיבה: מובא בפוסקים שאדם יושב בבית הכנסת בדרך מורא וכבוד, ויש להימנע מלפשוט רגליו קדימה או לשבת רגל על רגל (אמנם יש פוסקים המתירים לשבת רגל על רגל אם הדבר מקל על לימודו, אך ראוי להימנע גם מזאת).

העיקר הגדול – איסור השיחות הבטילות ושיחות החולין: יש להימנע בכל עז מלדבר בשטח בית הכנסת בדברים בטלים ושיחות חולין, וכפי שהארכנו לעיל, ולצערנו, רבים וטובים נכשלים בכך בכל יום, מתוך חוסר יודעין ושימת לב לחשיבותם של הדברים, וכתבו רבים מגדולי ישראל שבית כנסת שמדברים בו דברים בטלים ושיחות חולין התפילות כמעט ואינן מתקבלות, ומחובתו של כל יהודי להאיר את עיני אחיו בני ישראל על כך, ואם בבית הכנסת בו אתה מתפלל ישנם כאלו שמדברים שיחות חולין הרי שיש לגשת אליהם בהזדמנות הנכונה ולהסביר להם בלשון רכה ונעימה את חומרת הדבר, ואם נראה שלא ישמעו יש לגשת לרב בית הכנסת או לגבאים שיפעלו לתקן את הדבר כיוון שגורל כל הציבור הקדוש תלוי בשמירת קדושת המקום.

מכשירים סלולאריים (שיחות טלפון, הודעות, גלישה וכד'): כתבו פוסקי דורנו כי השימוש במכשירים אלו בבית הכנסת אסור מכמה וכמה סיבות אשר אין כאן המקום לפרטם וניתן לקרוא על כך בהרחבה בספרי הפוסקים. לכן אדם ירא שמים ישים לב תמיד לכבות את המכשיר הסלולארי מעט לפני היכנסו אל המקום הקדוש, ורק במקרה של סיבה נחוצה יוכל להשאיר המכשיר על מצב 'שקט', וכאשר תהיה אכן סיבה לדבר במכשיר הסלולארי או שיחת חולין כלשהיא - יקום ויצא מחוץ לחלל המקום הקדוש, ושם יוכל לדבר בניהיגות כפי הצורך, וכשיסיים, ישוב למקום הקדוש אל תורתו ותפילתו. (חשוב לציין ש"מכשיר חכם" סלולארי הקולט רשת אינטרנט פרוץ ללא שום סינון המאושר ע"י גדולי ישראל – פסקו כל גדולי ישראל שישנו איסור להתחזיקו וכ"ש חלילה שלא להכניסו לבית הכנסת שהוא כמכשיר "צלם" בהיכל ה', ר"ל).

התפילה: יתפלל ביראת שמים, לאט ובמתינות, מילה במילה כמונה מטבעות, בשמחה, באמונה, ברגש, בהתעוררות ובכוונת הלב. וכן יענה 'יהא שמיא רבא', 'אמן', 'קדוש קדוש...' וכל דבר שבקדושה - בקול ובכוונת הלב. בזמן תפילת העמידה יש לעצום עיניים או להסתכל בסידור, לא ישען, וחשוב להתפלל במקום קבוע, אך לא להתפלל במעבר, ואם יודע שמאריך בתפילת העמידה - יתפלל במקום שלא יעכב המתפללים לפניו לפסוע שלוש צעדים לאחור בסיום העמידה.

שליח ציבור: עיקר גדול הוא לפקח שתמיד יעלה שליח ציבור ראוי וירא שמיים אשר עורך תפילתו במתינות, ביראה ובכוונת הלב, הוגה את המילים כתיקון, בקול רם וברור, יש לשים לב שזרועותיו אינן מגולות, שאינו ח"ו בעל עבירה, כגון שמגלח זקנו בתער או מגלח פאותיו שלא כהלכה, או חלילה מחזיק אינטרנט ביתי או מכשיר סלולארי שאינו מסונן ממראות פריצות (סינון המאושר ע"י גדולי ישראל). ומצווה וחובה לפעול בעניין זה בפנייה לגבאים ולאחראים על כך וזכות כל הציבור הקדוש תעמוד לך.

אכילה ושתייה: באופן כללי אסורה האכילה והשתייה בבית הכנסת. אמנם ישנן סעודות מצווה המותרות במקום הקדוש כגון סעודת ברית מילה, פדיון הבן, ויש המתירים גם סעודת סיום מסכת, סעודות שבת קודש ועוד. יש דעות בפוסקים מהו גדר סעודת מצווה, לכן גם בזאת הנכון הוא לשאול מורה הוראה בעת הצורך, וכמובן המדובר כאשר נזהרים בשמירת כבוד המקום הקדוש וניקיונו, צניעות הלבוש והפרדה בין גברים לנשים, וכן מ שכרות, ליציגות ושיחות חולין ודברים בטלים, ולכן כתבו הפוסקים שסעודות כגון חתונה ושבע ברכות וכיוצ"ב אין לערוך בביהכ"נ בגין סיבות אלו. ופשוט הדבר השתייה החריפה אסורה במקום הקדוש.

נוהגים להגיש לפני הציבור מזונות, פירות וכיוצ"ב לברך ביום ה'אראציט', יום הפטירה לעילוי נשמת הנפטר, וכן בימי היוללות של צדיקים, וכן במוצאי תענית, וכן קהילות אשכנז נהגו לערוך שם את ה"שלום זכר", אמנם, ראוי לקיים את אלו מחוץ לחלל בית הכנסת, כגון בחדר צדדי או מסדרון הכניסה, אם אפשרי הדבר.

שינה: השינה בבית הכנסת אסורה, ואם רואה אדם הנרדם שם - ראוי להקיצו (יש המתירים שינת עראי בביהמ"ד אם הדבר לצורך יישוב דעת בלימודו).

עישון: העישון אסור בבית הכנסת.

קפנדריא (קיצור דרך): אין לעבור בתוך בית הכנסת כדי להגיע אל העבר השני בקיצור דרך. אמנם יש המתירים אם נעשה הדבר לצורך מצווה שעשוי להפסידה (כגון להתפלל במניין), אך ראוי שישהה לפחות זמן קצר במקום הקדוש לפני שיצא מן העבר השני.

לקרוא לחבר: אדם הרוצה לקרוא לחברו הנמצא בתוך בית הכנסת לא יכנס וייגש אליו מיד, אלא עליו ראשית לקיים דבר שבקדושה כגון שיקרא או יאמר פסוק, ואף רק יושב או ישהה מעט שגם זאת בכלל מצווה שנאמר 'אשרי יושבי ביתך', ואח"כ ייגש אל חברו.

כבוד הספרים וסידורי התפילה: מובא בדברי חז"ל כי הספרים הקדושים הם 'מלבושי המלך' ועל כן יש לנהוג בהם בקדושה וכבוד, שלא לעשות בהם שימוש של חול, לא להניח עליהם חפצי חולין כגון משקפיים, לא להניחם הפוכים, אין לתת ספר לידי של ילד אם מקמט או חלילה עשוי לקרועו, מצווה לנשקם לפני ואחרי השימוש בהם ויש בזאת סגולה לזיכרון הלימוד, בסיום השימוש יש להחזירם למקומם ולשים לב שלא להניחם בערימה באופן שאינו מכובד, וכל שכן חלילה אם עלולים ליפול ע"י כך. ודאי שאסור להוציאם מן המקום ללא נטילת רשות מהגבאים, ואם ספר או סידור תפילה מתחיל להיפרם או שחלילה נקרע יש לתקנו במהרה ע"י הדבקה נאותה ומכובדת.

קדושת כתיב הקודש: ספרים, עלונים וכל ניירת או חפץ שכתובים עליהם דברי תורה – יש להיזהר בקדושתם, שלא להניח עליהם דברי חול, וכלשכן שלא להשליכם בבזיון, וכאשר נתבלו או שאין בהם יותר שימוש כגון עלונים ישנים - יש להניחם בכבוד בתיבת הגניזה.

עלונים: אין לקרוא עלונים בזמן התפילה, והנכון שלא להכניסם להיכל בית הכנסת, אלא להניחם בפרוזדור או חדר צדדי, או לחלקם רק בסיום התפילה. חשוב מאוד לסנן ולהוציא מבית הכנסת עלונים שאינם עפ"י ההשקפה ורוח היהדות בהכוונת גדולי ישראל. אין לקרוא ואף לא להכניס עיתונים לבית הכנסת.

כלי נשק: אין להיכנס לבית הכנסת עם כלי נשק כגון אקדה, רובה, סכין וכד', ובשעת הדחק יש להסתירו כגון בתיק או תחת בגדיו.

נישוק: אין לנשק בניו הקטנים בבית הכנסת, או אדם את חברו, להראות שאין גדולה מאהבת הקב"ה, אמנם מותר לנשק שם ידיו של הרב, כיוון שזהו מכבוד אהבת התורה, וכן את ידי האב או קרובים אחרים שחייב בכבודם.

עריכת חשבונות: אין לחשב במקום הקדוש חשבונות של חולין, וכן המרת כספים וכד' אולם חשבונות של מצווה כגון קופת צדקה וכד' מותר.

סדר וניקיון: יש לשמור במאוד מאוד על הסדר והניקיון במקום הקדוש, שיהא תמיד נקי ומצוחצח, לטאטא ולשטוף בכל עת הנצרכת, ובוודאי שחלילה לא להותיר שיריים ופסולת אחרי שהותנו שם, וכן על הסדר הראוי של השולחנות, הכיסאות והספסלים, הסטנדרים בבית המדרש וכד'. ואף אם אנו נתקלים בלכלוך ואי-סדר שגרמו והותירו אחרים כגון נייר המושלך על הרצפה, שיירי פסולת על השולחן, משקה שנשפך וכד' - ודאי שמצווה רבה לקום ולדאוג לניקיון הדבר ולהשיב הסדר על כנו לכבוד המלך הגדול השוכן במקום הקדוש. **מודעות חול:** אסור לתלות מודעות חול על קירות בית הכנסת. אמנם מודעות של מצווה מותר, ובלבד שיהיה הדבר בלוח מודעות מסודר וברשות גבאי בית הכנסת.

עזרת הנשים: יש הפוסקים שקדושת עזרת הנשים פחותה מקדושת בית הכנסת, אולם רבים מהפוסקים אוחזים שאכן קדושתה כקדושת בית הכנסת, במיוחד אם בנויה כיציע בתוך חלל בית הכנסת, וכל ההלכות ששינו עד כה תקפות גם בעזרת נשים, ואם מתקיימים שם מניינים של תפילה או שיעור תורה קבוע – הרי שקדושתה לכל הדעות כבית הכנסת ובית המדרש לכל דבר. **קירות בית הכנסת (הפנימיים והחיצוניים):** כתב בספר "קב הישר" (פרק ג): "כותלי ביהכ"נ הם קדושים מאוד ואור השכינה חופפת עליהם תמיד", ולכן אסור להשתמש בהם או חלילה לנתוץ מהם, אלא אם כן ישנו איזה צורך בדבר לטובת בית הכנסת, ויעשו שאלת רב בעת הצורך.

ריהוט בית הכנסת: שולחנות, ספסלים, כסאות, סטנדרים, מנורות וכד' - יש להם קדושת בית הכנסת ואסור לשבור ולנתץ ריהוט זה או לעשות בו שימוש חול של בזיון, אמנם להשאיל לצורך לא מבזוה – מותר, ובלבד שיהא זהיר בשלמות הריהוט, וכמובן ברשות הגבאי האחראי על כך.

מלאכה ולימודי חול: אסור לעשות שום מלאכה בבית הכנסת, ואף מלאכה שהיא לצורך המקום - ראוי לעורכה מחוץ לכותלי המקום הקדוש אם אפשרי הדבר. אסור ללמד לימודי חול במקום הקדוש, ואם יש בדבר הצלה רוחנית – יש להיוועץ עם מורה הוראה מוסמך.

תאורת בית הכנסת: מצווה רבה לקחת חלק בקיום תאורה מאירה ומכובדת במקום הקדוש, וזכות גדולה להשתתף בהוצאות התאורה השוטפות, שבזכותה מתאפשרות התפילות ולימוד התורה הקדושה.

פאר והדר: זכות גדולה ומצווה רבה לקחת חלק בטרחה לפאר את המקום הקדוש ככל שניתן בחזות מכובדת ומפוארת, כגון קירות בית הכנסת, ריהוט יפה ומסודר, פרוכת מהודרת, וילנונות נאים, מפות יפות לכבוד שבת קודש וההגים וכיוצ"ב, וכותב הרמב"ם ומובא בעוד ספרים קדושים כי בית הכנסת

צריך להיות נאה יותר מכל הבתים שביישוב, כראוי לארמונו של מלכו של עולם.

שלום ואחדות: בית כנסת ללא רב כגוף ללא ראש, ולכן חוק בל יעבור - בראש בית הכנסת יעמוד רב ירא שמים בעל מידות הבקיא בהלכה, כאשר לצדו גבאי אחד או יותר, עם יראת שמים, אהבת ישראל ומידות טובות. יש לזהר חלילה ממחלוקת במקום הקדוש, ולהיפך, להיות חזור ברגשות אחדות ואהבת ישראל, ולנהוג בענווה עם כולם. מצוה לוותר בעת הצורך, ובמקום שנוהגים לומר קדיש בו זמנית כמה אנשים, יש לשים לב לאומרו בצוותא באופן אחיד. **חינוך הילדים:** מצווה וחובה רבה ללמד ולחנך את ילדינו היקרים על הזהירות בכבוד המקומות הקדושים, להחזיר ולהשריש בהם עוד משחר ילדותם שבית הכנסת הוא מקום קדוש ביותר כיוון שהוא ביתו היכלו וארמונו של מלך מלכי המלכים הקב"ה הגדול והנורא, וכן לזרז לענות אמן, קדיש וקדושה, ולהשגיח עליהם בגיל הרך שלא ישליכו שם פסולת ועטיפות מאכלים, ולא יקלו ראש במשחקים בשטח המקום הקדוש, אלא ישבו שם בדרך יראה וכבוד כראוי, וע"י כך יזכו בעזרת ה' לתוספת קדושה בנפשם ויוטבעו ערכים טובים אלו בהם למשך כל ימי חייהם. ראוי להרגיל את הבנות הקטנות המגיעות לביהכ"ל שמקומן בעזרת הנשים, ויש לשים לב שלבושן יהא צנוע.

אין להביא לבית הכנסת ילדים קטנים מדי שאינם מתפללים, אלא קמים ומסתובבים ומפריעים לציבור, וכתבו הפוסקים שכאשר אין מי שישמור על הילד - עדיף להתפלל ביחידות בביתו, מלהביא את בנו הקטנים כשיודע שיפריעו לציבור.

ביציאה מהיכל ה': נהגו ישראל עם קודש ביציאה מבית הכנסת לצדד הפנים כלפי ארון הקודש, להשתחוות מעט ולנשק המזוזה.

(חשוב לדעת! כל ההלכות הנוהגות בבית הכנסת תקפות ונכונות גם לבית המדרש, וקדושתו אף תיררה על קדושת ביהכ"ל, אמנם חכמים ותלמידיהם, אברכים ובחורי ישיבה אשר עוסקים בבית המדרש בתורה הקדושה בהתמדה ובית המדרש הוא מעין ביתם ממש - להם מותרת שם השינה והאכילה מדוחק (יש המתירים גם שלא מדוחק), ויש פוסקים המתירים להם אף כל צרכיהם כדי שלא יתבטלו מלימודם אשר טומן בחובו ברכה וטובה לכולנו. וכן כל אדם שבא לשיעור תורה או קובע לימודו בבית המדרש אף לימון קצר, התירו לו אכילה עראי וכיוצ"ב לצורך יישוב הדעת בלימודו, אשריהם ישראל).

שאלה: מדוע יש השוגגים בימינו בשיחות

חולין בבית הכנסת ובית המדרש?

אם נכנס היום לרבים מבתי הכנסת ובתי המדרש של יוצאי עדות אשכנז, אנו עשויים לראות לנגד עינינו גם תלמידי חכמים הבקיאם בהלכה והנה הם מדברים בדברי חולין, ואף במכשיר סלולארי, אוכלים ושותים וכיוצ"ב, והדבר אכן מותר מדינא!

ומהסיבות לכך - אמנם מרן השו"ע (אור"ח קנא יא) פוסק שלא מועיל שום תנאי להשתמש שאר צרכים בביהכ"ל וביהמ"ד, בחו"ל ביישובו, ובארץ ישראל אף בחורבנו, וכך נוהגים להלכה בני עדות המזרח ויש גם מיוצאי אשכנז, אך רבים מפוסקי אשכנז סומכים על התניה מפורשת בזמן חינוך ביהכ"ל וביהמ"ד שיהיה מותר השימוש בו, וכפי שמביא המשנ"ב והביה"ל למסקנת דבריו שם שהמקילים בכך יש להם על מה לסמוך, ועוד מביא המשנ"ב (סק"ל) את דעת המשאת בנימין והאר"ר שמקילים בחו"ל אף שלא התנו במפורש, ומביא הפס"ת (קנא כא) מן הפוסקים שי"א אף בזמנינו בא"י אמרינן הלך אחר המנהג וכעין 'לב בית דין תנאה' שעל תנאי הן עשויות, אף שלא התנו בהדיא. וממשיך הפס"ת שם שאמנם עדיין נידון הדבר האם גם שיחות חולין בכלל השימוש המותר בהתניה, ולכן בשל החשש שמא עדיין יהיה חילול המקום הקדוש, כבר בדורות הקודמים נהגו רבים לומר בעת חינוך ביהכ"ל שאין בית זה אלא בית ועד לתלמידי חכמים ולעמך בית ישראל לתורה ולתפילה ולהיקהל יחד... וגם להשתמש בו לצרכי האורחים בכל מה שיצטרכו, ולא יחול עליו קדושת ביהכ"ל וביהמ"ד! (וכעין זה במשנ"ב קנא סק"ב, וכן בהלכה ברורה קנא א וכן בירור הלכה א, ו'בית הכנסת כהלכה' של ידיד נפשי הרה"ג מאיר דוד שמואלי שליט"א פרק ג הל"ב). וכך היו משתמשים שם לכל צרכיהם, גם לשיחות חולין, ואף יש שהקילו בשיחה בטילה, והיו מקפידים לא לקרוא לכך ביהכ"ל או ביהמ"ד אלא 'שטיבל', או 'דאוינ שטוב', 'קלויז' וכד'. אמנם, לכו"ע אין היתר שם לשחוק, היתול וקלות ראש שיש בו ביזיון המקום כיוון שסוף סוף זהו מקום גם של תפילה ולימוד, ויש בו ארון קודש וספרי תורה.

בכל אופן, כיום המצב שרבים מבתי הכנסת ובתיהמ"ד של יוצאי אשכנז סומכים על ההתניה כנ"ל או קובעים המקום כבית ועד לת"ח ללא קדושת ביהכ"ל וביהמ"ד, כמובא בפס"ת (ח"ב קנא כא) בשם פוסקים רבים, וכן אמר

לי הרה"ג אברהם ישראל רובין שליט"א ש ממה שידוע לו אין כיום ביכ"ל שלא מתנה כך), ולכן בכלל היתר לעסוק ולדבר בענייני חולין שם, ורק בזמן התפילה וקריאת התורה מקפידים על איסור הדיבור כמובא בין היתר בשו"ע קכד ס"ז, קמו ב, וכן בסימן סח בהגה, ועוד.

השלט המטעה: כיום נפוץ הוא השלט שנוסחו "אסור לדבר בשעת התפילה

וקריאת התורה" במקומות התפילה והתורה של יוצאי אשכנז, והנה הקב"ה ברחמי בעשרות השנים האחרונות קיבץ, ועדיין ממשיך לקבץ, את נדחי עמו ישראל על עדותיו, כאן בארץ ישראל, ובני עדות המזרח רואים רבים מאחיהם יוצאי אשכנז

מדברים גם בדברי חולין במקומות התפילה והתורה, ומה גם שהשלט הנ"ל נפוץ היום בטעות כמעט בכל ביכ"ל ובימ"ד ברחבי גלילות ישראל, גם של עדות המזרח, והוא טועה ומטעה שיותר לדבר לאחר התפילה וקריאת התורה אף במקום המקודש לביכ"ל ובימ"ד, וכבר התריעו על כך רבים מגדולי ספרד, וכך העידו על הרה"ג יהודה צדקה זצ"ל רבו של מרן הרה"ג עובדיה יוסף זצ"ל ואביו של הרב משה צדקה שליט"א, פעם ראה שלט כזה בבית הכנסת ופשוט מחק אותו! והשאיר המילים 'אסור לדבר!' וכן מורים גדולי ההוראה כיום להוריד שלט זה ולהחליפו לנוסח הנכון והמתוקן להלכה.

ואשריו של מי שיעורר על זאת בקרב ישראל, ובמיוחד עדות המזרח שפוסקים כמרן השו"ע שאין לסמוך על התניה לשימוש, ובתי הכנסת ובתי המדרש עומדים בקדושתן על כל ההלכות והמנהגים, ואין שום היתר של שיחות חולין ודברים בטלים גם לאחר התפילה וקריאת התורה, ולמהיר ולנזהר שלומים תן כמי נהר, וכל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו.

האם מותר לתלמיד חכם לדבר בדברי חולין בבית המדרש?

ובכן ראשית נביא מהמקורות: "בתי מדרשות אין נוהגין בהן קלות ראש... כגון שיחה בטלה... ות"ח ותלמידיהם מותרין לאכול ולשתות בהם מדוחק. הגה, וי"א דבביהמ"ד אפילו שלא מדוחק שרי (שו"ע אור"ח קנא א), השו"ע התיר דווקא אכילה ושתייה, מה הדין לשאר צרכי הת"ח כגון שינה וכיוצ"ב? ישנה מחלוקת רחבה בדבר, יש שהתירו רק אכילה ושתייה, כך המג"א ועוד אחרונים בהם ח"א, בא"ח, כה"ח, וכן יש שהבינו כך בדעת הרמב"ם, ופוסקים נוספים. ולכאורה זהו פשט השו"ע (יור"ד רמז יז) "אין משיחין בביהמ"ד אלא בדברי תורה" למי מרן פסק זאת אם לא ללומדים שם?! כאשר באור"ח קנא א' כנ"ל הוא התיר ללומדים בפירוש רק אכילה ושתייה ומדוחק, אמנם רבים הם המתירים אף שאר צרכי הת"ח במקום הקדוש, אך דווקא מדוחק כגון א"ר בשם סמ"ק וכן רבים נוספים, ויש שהבינו כך ברמב"ם ברי"ף וברמב"ן, וכן פסק החיד"א.

אמנם יש שהקילו בשאר תשמישי הת"ח אף שלא מדוחק כגון הב"ח בדעת הרמב"ם והטור ועוד.

מהמשנ"ב (קנא ס"ק ו) משמע שנוטה להחמיר כמג"א, אמנם בהמשך (ס"ק ח) מתיר כל צרכי הת"ח, בהלכה הברורה (קנא בירור הלכה י) מיישב שכנראה המשנ"ב פסק להקל כנ"ל כאשר מדובר בביטול תורה, וכן פוסק ביבי"א חלק ז דהעיקר דלא כמג"א, והוסיף ההלכה ברורה (שם) שהמיקל יש לו על מה שיסמוך.

להקל במה? - שאר צרכים, אמנם מה פירוש "מדוחק" בלשונו של השו"ע ושאר פוסקים? - כותב המשנ"ב שהיה מקום דחוק לתלמידים והוצרכו לאכול שם, כלומר אין מקום אחר, והביא את המג"א שדוחק הכוונה שכיוון שיצטרך ללכת לביתו יתבטל מהתורה.

אמנם לבני אשכנז יש המקילים גם שלא מדוחק, עפי הרמ"א שם. ומה שהיקל הבא"ח (שנה א' ויקרא ה) לת"ח בביהמ"ד אף שלא מדוחק כבר השיג עליו בזאת בהליכות עולם (חלק א פרשת ויקרא אות ד).

האם שיחות חולין נקרא צורך ת"ח? יש המקילים לצורך גדול ומדוחק, אך כותבים שראוי להחמיר בדבר שהרי לא מעט אוסרים הדיבור לחלוטין גם לת"ח, כך הט"ו (יור"ד רמז ס"ו) חשש שממילה אחת "רפואה" ימשכו לשיחה בטלה, ולכן פסק לאסור, גם בפוסקי דורנו כמובא בשו"ת שבט הלוי

(ח"ט ס' כט) שכתב שאין חילוק בין ביהכ"נ וביהמ"ד לעניין איסור שיחה. הרה"ג מאיר דוד שמואלי שליט"א בספרו הנפלא "ביהכ"נ כהלכה" לאורך מאות דפים עוסק בכל הקשור בכבוד המקום הקדוש ובכלל זאת מאריך להוכיח שיש לפסוק שאין להקל בדיבורי חולין גם בביהמ"ד גם לת"ח, וכן כתב שם שיש בידם פסק של הרה"ג עובדיה יוסף זצ"ל משנת תשס"ו שעליו חתם שאין כל היתר לדבר כלל ועיקר בביהמ"ד וחתמו על זה גדולים נוספים.

הרה"ג **יהודה צדקה** זצ"ל כתב בספרו (קול יהודה עמ' קכד) "את ה' אלוך יך תירא" לרבות ת"ח – שלא ידברו בביהמ"ד, וכי אינם מוזהרים על מורא מקדש? ועוד רבים וטובים כותבים ופוסקים שגם ת"ח הוא בכלל איסור שיחות חולין הן בביהכ"נ והן בביהמ"ד.

כעת מהו בכלל גדר של ת"ח? המשנ"ב כתב בשם אחרונים שלומדים שם בקביעות, וביהמ"ד הוא "ביתו" וכן ראינו מגדולי הפוסקים שהזכירו שלומד שם רוב יומו, כמו כן הפוסקים דיברו על דוחק שאין מקום או ביטול תורה גדול כהליכה לביתו, ומנין לנו להקיש "טרחא" זו של שניות בודדות לצאת מחוץ לשטח ביהמ"ד המקודש למסדרון צדדי וכיוצא"ב להליכה ארוכה לביתו? כפי שהקשו רבים וגדולים בהם הרה"ג יוסף ליברמן שליט"א בספרו שו"ת משנת יוסף, שעוד כתב שם שלכו"ע אם יש חדר מרווח סמוך לביהמ"ד הרי שחייב לצאת לאכול שם, וכאן תמיד אפשר לצאת למסדרון לדיבורי החולין, הרי שחייב לצאת.

ודברי ההלכה ברורה כנ"ל **המיקל יש על מה לסמוך, הכוונה להקל בדיבורים הנצרכים בלבד**, כפי שהוא כותב מפורשות בשם המאמר מרדכי שם, אולם שיחות בטלות בעלמא שהם קלות ראש וביזיון ביהמ"ד – אין אף פוסק שמתיר!!! ואף המקילים ביותר כגון מסגרת השולחן (על קשו"ע ס' יג) גם כן כתב "דברים הנצרכים"..."כדי שלא יתבטלו מלימודם" וכתב שם המשכן דוד (איינבך, פ"א) מדובר שדורש "קצת" בשלום חברו, ושכן הורה הרב קרליץ זצ"ל.

נציין שיש מהפוסקים שרצו לחלק בין גדר שיחה בטילה לדיבור של חולין לכל אדם, וכך אמר לי הרה"ג חיים קניבסקי שליט"א שלצורך מצווה מותר, וכן הרה"ג יצחק רצאבי שליט"א בשו"ת עולת יצחק (חלק ב סימן נט) מדייק מהרמב"ם על פירושו לאבות פ"א משנה טו שדיבור בענייני סחורה, פרנסה, מאכל, משתה, לבוש, ושאר צרכי האדם אינם נכללים בשיחה בטילה, והדיבור בהם אינו אסור מדינא אלא חומרא, מיהו טוב להחמיר כי הגבול דק ועלולים להיכשל והעוון חמור שמזלזל במקום הקדוש מושב השכינה, וכן פסק בספרו שו"ע המקוצר (א, כו א), אמנם רבים הם הפוסקים שאינם מחלקים בין שיחה בטילה לדברי חולין וכדברי המשנה ברורה (קנא ס"ק ב) בשם הפר"מ שאף שיחת חולין לצורך פרנסה אסורה, ועיין באריכות הנידון בספר 'ביהכ"נ כהלכה' (פרק ד הל"א בית מאיר א) המרחיב דבר ומביא פוסקים רבים בזאת.

תפילה במקום שמדברים שיחות חולין

שאלה: בבית הכנסת בו אני מתפלל ישנם כמה אנשים שלצערו מדברים שיחות חולין באופן קבוע, האם נכון יותר לעבור להתפלל בבית הכנסת אחר שבו שומרים על כבוד המקום?

ומה הדין לאישה המתפללת בעזרת הנשים?

תשובה: למדנו שהכח החזק ביותר הנמצא בידנו הוא כח התפילה! זהו האוצר שלא יסולא בפז שהפקיד בידנו בורא העולם, ואתו אפשר לפעול גדולות ונצורות, לבטל גזרות, לברוא רפואות, למלא משאלות, לזכות לעושר רוחני וגשמי, ולפעול ישועות ממש, לנו ולכל ישראל, ולכן עלינו לעשות כל שביכולתנו כדי שהתפילות שלנו תתקבלנה בשמיים בדלתיים פתוחות וברצון, ותפעלנה את פעולתן במירב ההצלחה האפשרית.

אומרת הגמרא (ברכות דף ו) "אין תפילתו של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת", וכן פסק הרמב"ם (הלכות תפילה פרק ח), ובחסדי השם יתברך זוכים אנו לפחות שלוש פעמים בכל יום, שחרית מנחה וערבית, להתקבץ בבתי כנסיות ולהרים תפילותינו לפני אדון הכל.

והנה, גילו לנו רבותינו (כמובא בספר 'אור צדיקים' לרב מאיר פאפירש זצ"ל, 'אור ישר', ועוד), שאם חלילה אדם מדבר שיחות חולין בבית הכנסת, גם שלא בזמן התפילה, מכבוד השכינה השורה במקום הקדוש 24 שעות ביממה, הרי שהוא נוהג בזיון בקדושתו יתברך, ובזאת פשוט מגרש את השכינה הקדושה מבית הכנסת, וכמו שאומרת הגמרא (סוטה דף ה) "אמר הקב"ה 'אין אני והוא יכולין לדור בעולם'", וכתב בספר 'יערות דבש' (לר' יונתן אייבשיץ זצ"ל חלק א דרוש ד) על הפס' (איכה ג) "ספֹּתָהּ בְּעֵנָן לְךָ מְעֹבֵר תִּפְלָה" – שע"י שיחה בטילה בבית הכנסת וכש"כ בעת התפילה – אדם

יוצר בעצמו ענן המונע מהתפילות לעלות לפני אבינו שבשמיים, ולכן התפילות לא מתקבלות!

והוא הדין באישה, מכיוון שלמדנו שלרוב ככל הפוסקים ישנה קדושה גם בעזרת הנשים, ולרבים מהם הקדושה שווה לקדושת בית הכנסת, לכן גם בעזרת הנשים אין לשוחח בשיחות חולין ודברים בטלים כי הם המונע הגדול מן התפילות מלהתקבל.

אמנם כתבו הפוסקים (ע' באור הלכה אור"ח ס' קנא) שאפילו אם התבצעו בבית הכנסת עברות חמורות אין בכך לבטל את קדושת בית הכנסת ומותר להמשיך להתפלל שם, אך עניין קיבול התפילות זהו נידון אחר.

יהודי שומר תורה ומצוות המתגורר בארצות הברית פנה לרב שלו ובישר לו בצער שלאשתו גילו ל"ע את המחלה, ושאל את הרב מה לעשות כדי להציל את המצב? השיב לו הרב – "תתפלל!", אמר לו אותו יהודי שהוא בוודאי מתפלל בכל כוחו, שאל אותו הרב "בבית הכנסת אצלכם מדברים בתפילה?" ענה לו אותו יהודי שלצערו אכן כך, אמר לו הרב "אם כך אין לי מה לעזור לך, מכיוון שהדיבורים הללו מונעים מהתפילות להתקבל בשמיים, אם אתה רוצה להיושע עליך לעבור להתפלל במקום אחר", אותו יהודי אכן עבר לשאת תפילותיו בבית כנסת אחר, וברוך השם באורה פלא אשתו הבריאה ממחלתה!.

אמנם, הנכון הוא **לכתחילה לא לעבור לבית כנסת אחר**, ולהמשיך להתפלל בבית הכנסת הקבוע שלך בו אתה רגיל מימים ימימה, אלא שיש לעשות כל שביכולתנו לתקן הדבר ע"י פניה לרב בית הכנסת ולגבאים שיוכיחו בנועם ובלשון רכה את המדברים שיחות חולין, או לחזק את כלל הציבור הקדוש בזהירות בכבוד המקום, ובכך אתם מזכים את שאר המתפללים שתתקבלנה תפילותיהם לרצון לפני אבינו שבשמיים.

זיכוי הרבים בבית הכנסת ובית המדרש

מרבית תורה מרבה חיים (אבות ב ז)

אין קץ לשכרו של האדם הפועל בכל דרך אפשרית להרבות **שיעורי תורה** בקהילה ובקרב ישראל, כאשר ראשית יש לדאוג לכך שדלתות ביהכ"נ \ ביהמ"ד יהיו פתוחות לרווחה בפני הציבור גם בשעות שהם מעבר לשעות התפילה, במקרה ויש הכרח לנעול דלתות המקום, רצוי להשאיר הודעה היכן ניתן לקבל מפתח ולהיכנס באופן עצמאי לצורך לימוד.

כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל (שמות יט ג) – אשריו של הזוכה לייסד ולקיים **שיעורים קבועים לגברים \ שיעורים לנשים \ אבות ובנים \ תהילים לילדים \ שיעורי חיזוק מזדמנים של דרשנים ידועים בנושאים נצרכים** כגון **זוגיות ושלום בית, חינוך ילדים** וכיוצ"ב, אולם עיקר לימוד התורה לעם צריך להיות שיעורים קבועים בהלכה למעשה למען ידעו בני ישראל את הדרך אשר ילכו בה, וירכשו עם הזמן בקיאות בידיעת ההלכות הבסיסיות כגון **הלכות תפילה, ברכות, שמירת שבת, מועדים, כשרות, טהרת המשפחה** וכו'.

ונא דבי אליהו: "כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא" (מגילה כח) – חשוב להקריא לציבור המתפללים בקצרה לפחות 2 **הלכות** מעשיות מדי יום לקראת סוף תפילת שחרית, כאשר נכון ללמד במסגרת זאת גם כן את **הלכות שמירת הלשון** הבסיסיות שזוהו הדבר שבגיננו חרב בית מקדשנו וע"י תיקונו עתיד להיבנות במהרה בימינו, אמן.

לחבר יום וילילה בתורה בבוקר וערב (משנ"ב א ס"ב בשם של"ה) – המציאות מורה כי בבתי כנסת רבים שבהם מתפללים מנחה סמוך לשקיעה נוצר חלל של זמן עד לתפילת ערבית, וישנם המאבדים זמן יקר זה בשיחות חולין ועיסוקים של מה בכך, לכן בוודאי שראוי ונכון למלא חלון זמן זה בדברי תורה ע"י רב תלמיד חכם שיזכה את הציבור הקדוש.

ואת עליית על פלנה (משלי לא כט) – אין לתאר ולשער את גודל שכרו של מי שיעסוק ויטרח לייסד ולהפעיל כולל להחזקת אברכים מסולאים בפז שיעמלו על התורה הקדושה, בעיקר לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא, וכדברי הגמרא (ברכות ח) "אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב" (תהילים פז ב) אוהב ה' שערים המצוינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות".

"ואני תפילתי לך ה' עת רצון" (תהילים סט יד)

"כי ביתי בית תפילה" (ישעיה נז ז) – אשריו של מי שיזכה להרבות מניינים של תפילה בבתי כנסת ולפרסמם ברבים, ש"אין תפילתו של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת" (ברכות ו). אין מדובר על לחלק מניינים קיימים כי בר"ב עם הדרת מלך, אלא יוזמה של מניינים חדשים הנצרכים לזיכוי הרבים. המציאות מעידה שישנם בתי כנסת רבים שהמניינים בהם מתקיימים בימי שבתות בלבד ובמשך כל ימי השבוע המקום הקדוש שומם ממבקרים, ויתכן שע"י לקיחת יוזמה והשתדלות ניתן לארגן שם מניין קבוע יציב, אמנם כל ההתחלות קשות אך אי"ה תהיה סייעתא דשמיא, ובזאת זוכים לזכות רבים שמתפללים בבינתם או במניינים משתנים ב"שטיבל", וכבר גילו לנו חז"ל על מעלת קביעות התפילה, שכל הקבוע

מקום לתפילתו אלוקי אברהם בעזרו ואיביו נופלים תחתיו (ברכות ו, ז) ובמיוחד אשריו של הזוכה ומזכה להתפלל בכל יום עם הנגן החמה.

"הכל הולך אחר הראש" (פרקי דרבי אליעזר מב) **חשיבות שליה ציבור הגנו וראוי** – יסוד וכלל גדול טבע הבורא יתברך בעולמו, שהכל הולך ונמשך אחר הנמצא בראש, וכך גם כן הצלחת תפילות הציבור ופעולתן תלויה באופן נחרץ בהגה שבידיו של שליה הציבור. כמה גדול רווחם של ציבור המתפללים כאשר עולה ש"צ ראוי, ירא שמים, שעורך ומסדר התפילה בראש, בקדושה, בשמחה, בכוונת הלב, בניגון, בהתעוררות ובקול רם, הוגה את התיבות והאותיות כתיקון, וכן בשל צידקותו שעוסק בתורה ובמצוות ושומר על קלה כבחמורה הרי שתפילתו מקובלת יותר בשמים ועושה פירות, ועוד הרווחנו שילדינו הרכים רואים דוגמא טובה ומתחנכים ליראת שמים ועבודת ה' הראויה. ומכיוון שבסמכותו של רב ביה"כ נ' הגבאי וכד' ההחלטה והבחירה מי יהיה שליה הציבור ומי יוביל את קהל בני ישראל, לכן כדאי וחשוב להשתדל בכל עוז תמיד להעלות ש"צ ירא שמים, המתפלל במיתון, בקול רם ובכוונת הלב כנ"ל, וזכות כל הציבור הקדוש תעמוד לכם.

המתפלל צריך שיכוון... ויחשוב כאילו היה מדבר לפני מלך בשר ודם (ש"ע אור"ח צח א) - ולכן חשוב לפקח על שליה הציבור שלא לזרז ולדחוק את הציבור לתפילת לחש חפזה ונפסדת, אלא שישים לב לתת לציבור די זמן לתפילת לחש ראוי כהלכתה, וכבר התבטאו גדולי דור שיש להקציב לפחות 7 דקות לתפילת לחש, ויש הנוהגים אף 10 דקות ויותר, וכבר אמר רבי חנינא (ברכות לב) **"כל המאריך בתפלתו אין תפלתו חוזרת ריקם"**.

"כל הקורא קריאת שמע ומדקדק באותיותיה..." (ברכות טו) – הנה הז"ל האירו את עינינו בדבר התועלות והסגולות של קריאת שמע בדקדוק וכהלכה, ולכן גם בזאת יש לשים לב לא לדחוק בציבור להזדרז בקריאת שמע ולהיכשל בחוסר שימת לב, אלא ללמד על חשיבות הדבר ולתת לציבור המתפללים את הזמן הנצרך לקרוא ק"ש כתקנה, וכל העם הקדוש יזכה לחיים טובים ולשלום. **"כל העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כוחו קורעין לו גזר דינו"** (שבת קיט) – אין לתאר ולשער את המעלות הנשגבות של עניית קדיש בקול רם (תוס') ובכל כוונתו (רש"י) שבכוחו לשבור כל המקטרגים, לבטל גזירות קשות מישראל ואף לעורר על הגאולה, ולכן מצווה רבה לעורר הציבור הקדוש להתמיד לענות קדיש בקול ובכוונת הלב כנ"ל, וכן לענות כך שאר דברים שבקדושה כגון: קדושה, אמן, 13 מידות של רחמים, ברכו וכד' במיתון, מילה במילה, בשמחה, בקול ובכוונת הלב, כאשר אחת הדרכים לכך היא למנות לפחות את אחד המתפללים יר"ש אשר ניתן בקול רם, שיענה תמיד בקול ובכוונה לדברים שבקדושה ובכך ייתן דוגמא חיובית ונאותה לציבור המתפללים ויתקיים בו **"משכני אחרין נרוצה"** וזכות כל הציבור הקדוש תעמוד לו.

"לרומם את בית אלוקיננו" (עזרא ט ט)

בית הכנסת הוא היכלו של המלך, וכראוי לכך יש לעשות השתדלות מרבית כדי שהחזות של המקום הקדוש, הן מבפנים והן מחוץ למבנה, תהיה שלמה נאה ומכובדת לכבוד ה' יתברך, וכפי שכותב הזוהר הקדוש (בשלח נט) **"בית הכנסת צריך לבנותו ביופי רב ולתקנו בכל התיקונים, שהרי בית הכנסת שלמטה עומד כנגד בית הכנסת של מעלה!"**, וכן כותבים הראשונים שיהא בית הכנסת נאה יותר מכל הבתים שבישוב, ובנוסף לכך דעתם של ציבור המתפללים \ לומדים מתיישבת ונרחבת יותר בתפילתם ולימודם למראה נאה ומסודר, כך שאם יש צורך בסיוע או בצביעת הקירות, או השלמת ריצוף, תקרה, חלונות וכיוצ"ב, או שישנם כבלי חשמל גלויים, וכלשכן אם עדיין לא נסתיימו עבודות השיפוץ והבניה של המקום הקדוש עד תום, הרי שיש לעשות מאמצים ללא לאות כדי להביא את המבנה הקדוש אל מראהו הנאה והשלם בהקדם האפשרי.

וכותב רבנו בחיי (כד הקמה, ערך ביה"כ"ו) **"כל הבונה כותל אחד בבית הכנסת או שום בנין, אפילו דבר מועט, ואפילו קבע שם מסמר לצורכו ולתיקונו הרי זו זכות גדולה!"**

כמו כן יש לשמור על מראה מסודר ומכובד של החצר והגינה, אם ישנם.

"לפאר מקום מקדשי" (ישעיה ס יג)

מצווה רבה לקחת חלק בהשלמת הריהוט במקום הקדוש, הספריות, השולחנות, ספסלים, כסאות, נברשות וכו' שיהא נאה, נקי ומכובד ככל שניתן. אכן, כל אלו דברים שבממון, ולא תמיד יש את התקציב בקופת ביה"כ"ו או המוסד להוצאות אלו, אולם מפאת חשיבותם יש לפעול כל שבאפשרותנו להשלמת תקציב זה ע"י התרמת הציבור הקדוש או באופן אחר, ועל זה נאמר **"זה אלי ואנוהו"** (שמות טו ב).

"באורים כבוד ה'" (ישעיה כד טו)

יש לשים לב לכך שהתאורה בבית הכנסת וביה"מ"ד שלמה, נאה, מכובדת ומאירה, לתועלת הלומדים והמתפללים, וסגולה רבתי להשתתף בהוצאות התאורה של המקום הקדוש, ובזאת זוכים לכבוד את מלכו של עולם, וכדברי המדרש (פסיקתא דר"כ כא) **"באורים כבוד ה', במה מכבדין אותו? ר' אבא בר כהנא אמר באילין פנסאי כגון העששיות שמדליקין בבתי כנסיות"**.

"כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות" (אבות ד ר)

אמרו חז"ל **"שפרי הקדוש חשבים כ- בגדי המלך"**, ולכן יש להיזהר בכבודם, ובכלל זאת ראוי ונכון לייחד ספריה מכובדת בבית הכנסת וביה"מ"ד, וכן לקטלג ולמספר את ספרי הקדוש במדפים לפי נושאים ולערוך רשימה מסודרת בקטלוג מסודר. כיום ניתן ללא טרחה רבה למספר את הספרים בהדפסה ממוחשבת ונאה, וכך המקום יהיה מסודר יותר, והדבר ודאי יקל על הלומדים בגישה מהירה לספרים הנצרכים, וכך נזכה גם כן להרבות תורה בישראל.

חשוב שימצאו בספריית המקום הקדוש ספרים זמינים בכל ענפי התורה הקדושה, ובעיקר ספרים של פוסקים בני דורנו בנושאי ההלכה למעשה, ובמקביל לפנות מן המדפים ספרים שונים התופסים מקום ואשר אינם נצרכים לציבור.

"כל המרבה בכבוד הספרים לכבוד שמים כבודו מתרבה" (פלא יועץ)

ספרים, עלונים וכל ניירת או חפץ שכתובים עליהם דברי תורה – יש להיזהר בקדושתם, שלא להניח עליהם דברי חול, וכלשכן שלא להשליכם בביזיון, ואם ספר או סידור תפילה מתחיל להיפרם או שחלילה נקרע יש לתקנו במהרה ע"י הדבקה נאותה ומכובדת, ומספרים על יהודי שזכה לעלות במעלות התורה וספריו זכו לתפוצה רחבה בישראל באופן פלא, ונודע הדבר שהיה נוהג לשאת בכיסו נייר דבק לספרים, וכאשר היה נתקל בספר קודש שנקרע היה מתקנו לשם שמים, וזכה שנתקיים בו **"כי מכבדי אכבד"** (שמואל א ב).

"בכלל כבוד התורה לכבד את הספרים ואת דפי הספרים" (של"ה)

חשוב לייחד תיבת גניזה מסודרת עם שילוש ברור, כיוון שלעיתים אנשים טועים לחשוב שזהו פח אשפה ומשליכים שם הלילה גם פסולת עם דברי התורה.

"איש על העדה" (במדבר כז טז) – כמה חשוב הדבר למנות אחד מאנשי הציבור הקדוש שיהיה אחראי על שמירת כבוד וקדושת בית הכנסת וביה"מ"ד, ובכלל זאת כותבים האחרונים (ווי העמודים, כף החיים פלאג', משנ"ב ועוד) שצריך למנות מאנשי הקהילה שיופקחו על כך שלא ידברו בדברי חולין בבית הכנסת ובמיוחד בזמן התפילה, ובימינו גם לפקח על כך שיכבדו מכשירים סולאריים לחלוטין לפני שנקנסים בפתח המקום הקדוש.

ואשריו ואשרי חלקו של מי שיטרח בגופו נפשו ומאודו על כבוד המקומות הקדושים, הוא לא משער איזו נחת רוח הוא פועל בשמים ואיזה שכר צפון לו לעתיד לבא, ועל כך מובא במדרש (רבה, פנחס כא יד) מדוע זכה יהושע להיות גדול הדור ולהנהיג את ישראל לאחר פטירת משה רבנו ע"ה? אומר המדרש - כיוון שבין היתר טרח בגופו ממש על הסדר בבית הכנסת ובית המדרש והיה מסדר את הספסלים ופורס את המחצאלות, וכן מסופר על אביו (י"א רבו) של רש"י שהיה מנקה תמיד את האבק לפני ארון הקודש בזקנו הארוך, עקב רגשות היראה והכבוד למקום הקדוש אשר היו בקרבו, ובשכר זה שנתן כבוד לתורה ולבית הכנסת זכה לצאצא שהאיר את עיני ישראל והוא רבנו רש"י ז"ל גדול המפרשים בכל הדורות אשר פירושו נקראים ללא הרף בכל רגע מסביב לעולם.

הגאולה תלויה בשמירת כבוד בתי הכנסת!

בספר "אהבת חיים" (לרה"צ חכם מנחם מנשה זצ"ל, פרשת בחוקותיי) ממשיל את ימי גלותנו לעבד שזולל בכבוד המלך, ולכן המלך גירשו מהארמון, אך הציץ והשגיח עליו, וכאשר ראה שהתחרט ושינה מעשיו - החזירו לארמון, והנמשל הוא שהקב"ה בודק אותנו בימי גלותנו האם אנו נוהרים בכבוד בתי מקדש מעט הלא הם בתי הכנסת ובתיה"מ"ד, שאם כן - יחזירנו לארמונו ויבנה לנו במהרה את בית מקדשנו.

בעל ה"ראשית חכמה" מסביר את דברי הזוהר הקדוש (אחרי מות עה) "על תלת מילין מתעכבין ישראל בגלותא, על דעבדין קלנא בשכינתא, מהדרי אנפיהו מן שכינתא, ומסאבו גרמיהו מן שכינתא", שע"י שאין נוהרים בשמירת כבוד בתי הכנסת ובעיקר מדברים חולין במקום הקדוש גם בזאת מעכבים את גלותנו, וכותב בעל החפץ חיים ז"ל (זכור למרים פ' יח) "נרגיל עצמנו להיות זהירים בקדושת בית המדרש ובית הכנסת שהם לעת עתה מקדש שלנו ... אז קרובה ישועת השם לבא ולשלוח לנו משיח צדקנו!", וכן בספר "הישר והטוב" כותב על נבואת הנביא ירמיה (כה ל) "ה' ממרום ישא וממעון קדשו יתן קולו שאוג ישאג על נהו" – שאגה זו על מה? על אריכות הגלות, בעיקר על אותם שמדברים בביה"כ"ו וביה"מ"ד, שהם אלו המעכבים את הגאולה, וכן מובא ב"ספר הגן" (אחד הראשונים, ר' יצחק בן אליעזר) שגילו לו משמייים שעוון זה הוא שגורם אריכות הגלות (מקדש מעט ז' ו), ובספר "שומר אמונים" (ד' רנו) כתב שהרב הקדוש רבי ייב"י (יעקב יוסף בן יהודה) היה דורש תמיד בקולות ותחנונים ששיחה בטלה בתפילה היא עיקר גורם הגלות.

נקבל על עצמנו לשמור מאוד על כבוד בית הכנסת וביה"מ"ד, ובכלל זאת לא לדבר דברי חולין בהיכל המלך, לכבות מכשיר סולארי לפני הכנסת למקום הקדוש ולקדש את הדיבור שלנו שם בדברי תורה ותפילה בלבד! וכדברי המשנה ברורה (קנא ס"ק ב) **"...הירא וחרד לדבר ה' ישים תמיד עיניו וליבו לזה שלא לדבר שום דברים בטלים בביה"כ"ו ובביה"מ"ד והמקום הזה יהיה מיוחד אצלו רק לתורה ולתפילה!"**, ויהי רצון שבזכות זאת יתקיים בנו בקרוב **"ובא לציון גואל"** (ישעיה נט כ) בגאולה השלמה במהרה בימינו אמן!